

พินิจวิกฤตทุนนิยมผ่านซอมบี้ศึกษา (Zombie study)

แม้ซอมบี้ไม่ใช่ผี ปีศาจ หรืออสุรกายที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศไทย แต่ทว่าเรื่องราวของซอมบี้ที่เดวิดผู้ใหญ่อุติได้ปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปในสังคม ทั้งในรูปแบบหนังสือ ซีรีส์ ไปจนถึงสื่อภาพยนตร์ ฯลฯ ทั้งนี้ ในวงการซอมบี้ศึกษา (Zombie study) พบว่าผู้ซอมบี้ได้ทะลุออกจากจอแก้วมาสู่ตัวหนังสือในงานวิชาการ ลักษณะของซอมบี้ไม่ว่าจะเป็นความน่าพิง ความเขินอื่น ความไร้ระเบียบ การตอบโต้ที่เกรี้ยวกราดและรุนแรงของซอมบี้ จึงมิใช่แค่เพียงความลยของบวญในภาพยนตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นภาพสะท้อนประเด็นทางสังคมได้อย่างแหลมคม (จักรกริช สังขมณี, 2565; Sarah Juliet Lauro, 2017)

ในที่นี้ การกลายเป็นซอมบี้ (zombification) จึงไม่ได้เกิดขึ้นจากการติดเชื้อไวรัสจากซอมบี้ตัวอื่น (individual) หากแต่เป็นผลมาจากปัจจัยเชิงโครงสร้าง (structures) ทั้งโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่ากัน

งานวิชาการในสายซอมบี้ศึกษาชี้ให้เห็นมิติทางการเมืองในเรื่องราวของซอมบี้ ตั้งแต่ประวัติศาสตร์การค้าทาส ความหวาดกลัวต่อโรคระบาด ผลจากสงคราม การบูดริดในระบบทุนนิยม ชีวิตที่เปลือยเปล่าของผู้ลี้ภัย ผู้ตกเป็นเหยื่อของการเหยียดเชื้อชาติ สีผิว และเพศสภาพ ไปจนถึงผลจากความรุนแรงที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ (จักรกริช สังขมณี, 2565; ชนกพร ชูติภมลธรรม , 2565, หน้า 4, 86-89)

ดังนั้น ซอมบี้ศึกษาได้ฉายภาพความเชื่อมโยงระหว่างซอมบี้กับปรากฏการณ์จริงในสังคมผ่านกรอบแนวคิดและทฤษฎีซึ่งเผยให้เห็นว่าอำนาจทำงานอย่างไร (how power works) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์การกดขี่บูดริดในสังคม (Sarah Juliet Lauro, 2017; Sarah Juliet Lauro and Karen Embry, 2008, p.87)

บทความชิ้นจึงมุ่งนำเสนอให้เห็นถึงนัยสำคัญของซอมบี้ในฐานะอุปมาอุปไมย (metaphors) ของวิกฤตที่เกิดขึ้นในยุคสมัยแห่งทุน (the age of capital) ส่วนแรกของบทความมุ่งฉายภาพให้เห็นถึงวิกฤตการณ์โดยสังเขปในยุคสมัยแห่งทุน ส่วนที่สองมุ่งชี้ให้เห็นนัยสำคัญของภาพยนตร์ซอมบี้ “ความน่าพิงของซอมบี้กับความน่าพิงของทุนนิยม?”

วิกฤตการณ์ในยุคสมัยแห่งทุน (Crises in Capitalocene)

ผลจากการปฏิวัติและการพลิกผัน 3 ประการ ส่งผลให้ทุนนิยมกลายเป็นระบบนิเวศโลก (world ecology) ประกอบด้วย 1) การปฏิวัติเกษตรกรรมที่เจ้าที่ดินล้อมรั้วและเปลี่ยนที่ดินทั้งหมดให้กลายเป็นปัจจัยการผลิต 2) การปฏิวัติทางปรัชญา โดยเฉพาะปรัชญาทวิภาวะนิยมแบบ Cartesianism ของ เรอเน เดการ์ตส์ (Rene Descartes) ที่สถาปนาทวิภาวะซึ่งแยก

ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ออกจากกัน ส่งผลให้รากฐานในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ของยุโรปวางอยู่บนวิธีคิดที่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง เป็นองค์ประธาน ส่วนสิ่งอื่น ๆ เป็นเพียงวัตถุกรรมเท่านั้น และ 3) การแผ่ขยายของจักรวรรดิยุโรปไปส่วนต่าง ๆ ของโลก (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2564, หน้า 119)

ในแง่นี้ เจสัน ดับเบิลยู มัวร์ อธิบายว่าปัจจุบันเรามีได้อยู่ในยุคมนุษย์สมัย (Anthropocene) ซึ่งมองว่าวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เรากำลังเผชิญอยู่เกิดขึ้นมาจากน้ำมือของมนุษย์ (man) กล่าวอีกแบบคือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ปะทะธรรมชาติ (humans versus nature) (Moore, 2015; 2016) การมองยุคสมัยเช่นนี้ตั้งอยู่บนฐานการแยกระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพราะเน้นอธิบายไปที่การกระทำของมนุษย์ต่อธรรมชาติเป็นหลัก แม้ในความเป็นจริง มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของโลกธรรมชาติและโลกธรรมชาติดำรงอยู่และทำงานผ่านการใช้ชีวิตของมนุษย์ หรือที่มัวร์ เรียกว่าสภาวะที่สิ่งหนึ่งอยู่ในอีกสิ่งหนึ่งแบบเชิงซ้อน (double internality) (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2564, หน้า 118)

แนวคิดมนุษย์สมัยจึงมองข้ามสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดวิกฤตระบบนิเวศ คือ บทบาทของทุนนิยมที่เข้ามาจัดการและดูดรีดมูลค่าฟรีจากโลกธรรมชาติ กล่าวคือ ทุนนิยมมีบทบาทครอบงำความเป็นไปในสังคมในหลายมิติ ทุนนิยมกลายเป็นระบบนิเวศทางสังคมอันใหม่ที่ครอบคลุมพื้นที่เกือบทั่วโลก ทุนนิยมเข้ามาจัดการ ยึดครอง และจัดสรรให้ส่วนต่าง ๆ ของโลก โดยรวมทั้งแรงงานของมนุษย์และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ให้กลายเป็นส่วนประกอบสำคัญของ การสร้างมูลค่าและการสะสมความมั่งคั่ง (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2564)

ด้วยเหตุดังนี้ มัวร์จึงเสนอว่าเราอยู่ในยุคสมัยแห่งทุน (Capitalocene) วิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เราเผชิญอยู่มิได้เกิดขึ้นจากมนุษย์ปะทะกับธรรมชาติ หากแต่มีต้นตอมาจากทุนนิยม (Moore, 2015; 2016) ยุคสมัยแห่งทุนหมายถึงยุคที่ทุนนิยมที่มีใช้แค่ระบบเศรษฐกิจและสังคม แต่ทุนนิยมในปัจจุบันคือ “นิเวศโลก” (world ecology) ซึ่งเป็นวิถีที่กำหนดโครงข่ายชีวิต (web of life) กำหนดธรรมชาติ (nature) (Moore, 2016, p. 6) ทุนนิยมได้กระทำต่อธรรมชาติอย่างรุนแรงควบคุมจัดการการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติตั้งแต่การควบคุมกำลังแรงงานของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ไปจนถึงการผลักภาระไปให้กับธรรมชาติ (แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ, 2564, หน้า 123,131)

ภายใต้สภาวะการณ์ที่ทุนนิยมมีอำนาจครอบงำสังคมในหลายมิติ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาหลายด้าน เช่น วิกฤตระบบนิเวศ ปัญหาความไม่เท่าเทียม การจ้างงานเปราะบาง ชนชั้นเสี่ยง (precariat) ฯลฯ

ดังที่ Saito (2014) กล่าวว่า แม้การเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยจะให้คำมั่นสัญญาว่าจะนำพาวิถีชีวิตที่สะดวกสบายและหรูหราเข้าสู่มนุษย์ ทว่าใน

ความเป็นจริงการเติบโตทางเศรษฐกิจกลับสร้างวิกฤตโดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นถือเป็นการทำลายปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อให้มนุษย์มีชีวิตที่แบ่งบาน

ภายใต้วิกฤตการณ์ในยุคสมัยแห่งทุน มหาเศรษฐีในประเทศพัฒนาีความสามารถในการรักษาชีวิตความเป็นอันทรูธาของตนเอง สวนทางกลับประชาชนคนธรรมดาที่ดำรงชีวิตวันต่อวัน และต้องสูญเสียวิถีชีวิตไปโดยสิ้นเชิง แถมยังถูกบังคับให้ต้องดิ้นรนอย่างสิ้นหวังเพื่อเอาชีวิตรอด ยกตัวอย่างเช่น สถานการณ์ในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของ COVID-19 (Saito, 2014)

ด้วยเหตุดังนี้ จึงเกิดการเรียกร้องให้มีการหันกลับมาทบทวนสาเหตุของการทำลายสิ่งแวดล้อมโลก และความแตกต่างทางชนชั้นที่นับวันช่องว่างยิ่งสูงขึ้นอย่างรุนแรง โดย Saito (2014) ชี้ว่าวิกฤตการณ์ในยุคปัจจุบัน เช่น ระบบนิเวศ เกิดขึ้นจากการทำงานของระบบทุนนิยม ดังนั้น การทำความเข้าใจทุนนิยมจึงเป็นกุญแจสำคัญ เพื่อช่วยให้สังคมเห็นปัญหาและมีทางเลือก เพื่อแสวงหาโลกใบใหม่ที่เป็นธรรมกว่าเดิม

ภาพยนตร์ซอมบี้: ความน่าเฟะของซอมบี้กับความน่าเฟะของทุนนิยม?

เราสามารถศึกษาอำนาจและผลกระทบของทุนนิยมได้หลากหลายมิติ อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันที่การเข้าถึงสื่อออนไลน์ของผู้คนมีความกว้างขวางมากขึ้น ดังนั้น การวิเคราะห์ระบบทุนนิยมผ่านวัฒนธรรมสมัยนิยม (popular culture) ซึ่งก็คือภาพยนตร์ซอมบี้จึงมีความสำคัญอย่างมาก

เนื่องจากภาพยนตร์ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวดีสโทเปียและแนวสยองขวัญ) ได้นำเสนอผลกระทบที่เกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันได้อย่างชัดเจนและให้กรอบคิดที่ช่วยให้ตีความและมีปฏิสัมพันธ์กับความเป็นจริงของโลกทุนนิยม ยกตัวอย่างเช่น การฉายภาพให้เห็นว่าทุนนิยมทำลายชีวิต ร่างกาย และจิตใจของเราอย่างไร ในแง่นี้ ทุนนิยมจึงเปรียบได้กับปรลิตในเชิงนามธรรม แวมไพร์ที่ดูดเลือดไม่มีวันอิม ทุนนิยมคือผู้สร้างซอมบี้ ในแง่นี้ ภาพยนตร์จึงฉายความจริงเกี่ยวกับทุนนิยมได้อย่างแจ่มชัดเป็นพิเศษ (สรวิศ ชัยนาม, 2562, หน้า 11,13)

กระนั้นก็ดี ภาพยนตร์ซอมบี้มีหลากหลายแนว ซึ่งไม่ได้มีแต่ภาพยนตร์แนววิพากษ์ที่ตีแผ่ให้เห็นถึงผลกระทบของระบบทุนนิยมเท่านั้น หากแต่ยังมีภาพยนตร์ซอมบี้ที่มุ่งนำเสนอให้เห็นถึงอุดมการณ์ของการรักษาระบบทุนนิยมและรัฐให้อยู่อย่างมั่นคงสถาพรอีกด้วย ความแตกต่างของภาพยนตร์ซอมบี้ทั้งสองแนวมีดังนี้

ภาพยนตร์ซอมบี้กระแสหลัก (mainstream zombie films)

ในยุคปัจจุบัน รัฐกระฎุมพีสมัยใหม่ (a modern bourgeois state) ได้ผลิตสร้างศัตรูสากล (universal adversary) ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มนักรบ เพื่อใช้เป็นข้ออ้างในการควบคุมพลเมือง สร้างความชอบธรรมให้กับความรุนแรงของรัฐและกลไกการรักษาความมั่นคง

รวมไปถึงการปกป้องระเบียบแบบแผนของทุนนิยมซึ่งมีอำนาจควบคุมสังคมอยู่ในขณะนี้ เหตุดังนี้ สิ่งที่เราเรียกว่าศัตรูสากลจึงมิได้เป็นภัยคุกคามต่อมวลมนุษยชาติ หากแต่เป็นภัยคุกคามต่อรัฐและทุนนิยม (Phuaphansawat, 2565)

ในแง่นี้ เรื่องราวของซอมบี้ในจอแก้วจึงเปรียบได้กับศัตรูสากล ซึ่งเป็นเพียงตัวประกอบในหนังที่ไม่ได้มีความสำคัญเท่า ๆ กับบทบาทของเหล่าฮีโร่หรือวีรชน (hero)

กล่าวคือ ภาพยนตร์ซอมบี้กระแสหลักชี้ว่า ภายใต้สถานการณ์การจลาจลของฝูงซอมบี้ที่บ้าคลั่ง กัดกินเนื้อคนเป็น และทำลายทุกสิ่งที่ยาวงหน้า รัฐจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ส่งหน่วยรบพิเศษมาแก้ไขปัญหารวมไปถึงมีความจำเป็นของกระบวนการสร้างความปลอดภัยและการเข้มงวดตรวจตราในสังคม เป้าประสงค์หลักของการรับมือกับฝูงซอมบี้ที่บ้าคลั่งเช่นนี้ก็เพื่อฟื้นฟูระบบและระเบียบอำนาจเดิมให้กลับมาทำงานอีกครั้ง (restoring the existing order) (Phuaphansawat, 2565)

ทั้งนี้ ภาพยนตร์ซอมบี้หลายเรื่องได้สะท้อนการรักษาอำนาจรัฐและทุนได้เป็นอย่างดี ผ่านการนำเสนอวิถีการรับมือกับการลุกฮือของฝูงซอมบี้ว่าต้องมีพระเอกฮีโร่ที่แข็งแกร่งและมีความสามารถ รวมถึงเป็นอดีตเจ้าหน้าที่รัฐ ยกตัวอย่างเช่นบทบาทของ *Robert Neville* ที่รับบทโดย *Will Smith* ในหนัง *I am Legend* หรือแม้แต่ *Garry Lane* ที่รับบทโดย *Brad Pitt* ในหนัง *World War Z* รวมถึง *Rick Grimes* ที่รับบทโดย *Andrew Lincoln* ในหนัง *The walking Dead* เป็นต้น (Phuaphansawat, 2565)

กล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว ลักษณะของภาพของซอมบี้เหล่านี้คือการไม่วิพากษ์วิจารณ์โครงสร้างอำนาจที่ครอบงำอยู่ แม้โครงสร้างเหล่านี้จะเป็นต้นตอปัญหาซอมบี้ รวมไปถึงมิได้ให้ความสำคัญกับโครงการการเมืองว่าด้วยการปลดปล่อยและการปฏิวัติ (revolutionary and emancipatory political project) ดังนั้น จึงไม่ต่างจากภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่หลาย ๆ เรื่องที่ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูระเบียบอำนาจแบบเดิมให้กลับมาทำงานเป็นปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นในสังคม

ภาพยนตร์ซอมบี้เชิงวิพากษ์

เรื่องราวในภาพยนตร์ซอมบี้เชิงวิพากษ์มุ่งไปให้พ้นการแก้ปัญหาซอมบี้ที่ยึดแนวคิดรัฐเป็นศูนย์กลาง (state centric) แต่มุ่งตีแผ่ให้เห็นว่าเรื่องราวของซอมบี้และผลกระทบที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน ในที่นี้ ซอมบี้คือพลังสำหรับการปฏิวัติและพวกเขาคือพลังในการสร้างความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ของสังคม ซอมบี้จึงหมายถึงประชาชน (people) มหาชน (multitude) และชนชั้นแรงงานที่เดือดดาล (disgruntled workers) ซึ่งลุกฮือต่อสู้เพื่อโค่นล้มรัฐ และระบบทุนนิยม (Phuaphansawat, 2565)

หากมองซอมบี้ผ่านแว่นการเมืองเรื่องชนชั้นจะพบว่า ซอมบี้คืออุปมาอุปไมยของชนชั้นแรงงานที่ไร้เหตุผลและตายแล้วแต่มียังชีวิต (mindless and living dead workers) ชนชั้นแรงงานที่กลายเป็นซอมบี้คือภาพสะท้อนของความรุนแรงเชิงระบบที่ปรากฏให้เห็นอย่างดาษดื่น ที่ถูกซุกไว้ใต้พรมภายใต้ฉากหน้าของทุนนิยมโลก ดังที่ McNally ให้ทัศนะไว้ว่า การกลายเป็นซอมบี้เปรียบได้กับการกลายเป็นสมาชิกของคนส่วนใหญ่ที่ถูกกดขี่ขูดรีด ผู้ซึ่งผ่านเหตุการณ์เลวร้ายในชีวิต ตั้งแต่การเหยียดหยามทางเชื้อชาติ การทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำ การตกงาน ความไม่มั่นคง ถูกกดขี่ค่าแรง ไปจนถึงการไม่สามารถกำหนดชะตากรรมชีวิตของตนเองได้ (Phuaphansawat, 2565)

ร่างกายที่น่าเกลียดน่ากลัวของฝูงซอมบี้สะท้อนวัฒนธรรมการไม่ได้ถูกยอมรับจากสังคมและเป็นตัวประหลาด (the oppositional culture of the outcasts and freaks) พวกเขาเป็นชนชั้นที่ถูกทำให้ไร้ค่าไร้ศักดิ์ศรี (Phuaphansawat, 2565)

ด้วยเหตุนี้ การปรากฏขึ้นของฝูงซอมบี้ ทำให้สภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ภายใต้วิถีทุนนิยม เช่น ระเบียบแบบแผนเชิงสัญลักษณ์ซึ่งดูเป็นทางการ ใสสะอาด และดูสงบสุข (existing structure) เกิดการหยุดชะงักและติดขัด (disruption) ด้วยเหตุนี้เอง ซอมบี้คือภาพสะท้อนสำคัญของการปฏิวัติที่เกิดขึ้นจากเบื้องล่าง (revolution from below) เรื่องราวในภาพยนตร์ซอมบี้ปฏิวัติเริ่มต้นจากคนจนคนไร้อำนาจพยายามต่อสู้ดิ้นรนเพื่อที่จะเลิกเป็นซอมบี้ (de-zombie) และทวงความเป็นมนุษย์ของตนเองให้กลับคืนมาอีกครั้ง (reclaiming their humanity) (Phuaphansawat, 2565)

The People under the Stair คือภาพสะท้อนเรื่องราวข้างต้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งฉายภาพให้เห็นถึงการลุกฮือของประชาชนจากเบื้องล่าง (rebellion from below) ที่ลุกขึ้นมาต่อสู้กับกระบวนการทำให้เป็นซอมบี้ของระบบทุนนิยม (capitalist zombification) (Phuaphansawat, 2565)

ควรกล่าวด้วยว่า ระบบทุนนิยมในยุคปัจจุบันไม่ได้กดขี่ขูดรีดแรงงานและมุ่งเน้นการบริโภคนิยมเท่านั้น หากแต่ทุนนิยมยังได้ลดทอนประชากรจำนวนมหาศาลให้อยู่ในสภาวะอยู่บนความเสี่ยง (precariously living) มีความเป็นอยู่อย่างไร้ความหมาย (disposable beings) การกลายเป็นซอมบี้ในระบบทุนนิยมตั้งอยู่บนฐานของเชื้อชาติ สัญชาติ และเพศภาพ ดังนั้น จึงเป็นภาพสะท้อนว่าแรงงานผิดกฎหมาย ชนพื้นเมือง แรงงานผู้หญิง และคนที่ได้รับค่าแรงน้อยคือกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบอันดับแรก ๆ จากระบบเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน (Phuaphansawat, 2565)

ดังจะเห็นได้จากภาพยนตร์ซอมบี้ 4 เรื่อง ได้แก่ *Backpacker, Seoul Station, Cargo* และ *Little Monsters* หนึ่งเหล่านี้ฉายภาพให้เห็นโฉมหน้าและเสียงของผู้คนที่มิสภาพความเป็นอยู่ที่ยากไร้ในระบบเศรษฐกิจโลกที่เป็นอยู่ในยุคปัจจุบัน พวกเขาคือชนชั้นเสี่ยงที่ไปไหนไม่ได้

((im)mobile precariat) ไม่ว่าจะเป็นเหล่าผู้อพยพวัยรุ่น แรงงานรับใช้ในบ้าน แรงงานโรงงาน และแรงงานสร้างสรรค์ ภาพยนตร์ชอมบี้เหล่านี้ได้ฉายภาพชั้นชั้นเสี่ยง (precariat) เช่น แรงงานอพยพเปราะบางที่ติดอยู่ในรถบรรทุกในประเทศไทย ผู้ให้บริการทางเพศ (Sex workers) ที่พยายามหนีออกจากวงจรอุบาทว์ของความยากจนในเกาหลี และเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตระบบนิเวศ (ดูเพิ่มเติมใน Phuaphansawat, 2565)

การรับมือกับวิกฤตการณ์ในยุคสมัยแห่งทุนที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์ชอมบี้จึงไม่ใช่การชื่นชมแนวคิดที่เชิดชูเหล่าฮีโร่ขี่ม้าขาว และมีได้ให้ความสำคัญบทบาทของรัฐและกองกำลังติดอาวุธในเครื่องแบบ เพราะการแก้ปัญหาโดยยึดแนวคิดเชิดชูฮีโร่เพียงคนเดียวนั้นไม่เพียงพอ ดังนั้น ภาพยนตร์ชอมบี้แนวนี้จึงเสนอทางออกที่ข้ามพ้นไปจากฐานคิดของทุนนิยม ในที่นี้คือการปฏิบัติโดยชอมบี้ (Phuaphansawat, 2565)

กล่าวโดยสรุปภาพยนตร์ชอมบี้ในศตวรรษที่ 21 ชี้ให้เห็นว่าวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำ วิกฤตสิ่งแวดล้อม แรงงานเปราะบาง และชนชั้นเสี่ยง หาได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากแต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างในสังคมที่เป็นอยู่ เรื่องราวชอมบี้ยังสะท้อนการประเมินอย่างวิพากษ์ต่อหลักคิดความก้าวหน้าของทุนนิยม พร้อมทั้งชวนให้เรากลับมาขบคิดถึงการเมืองของการปลดปล่อย (emancipatory politics) ในฐานะแนวทางการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ที่โลกกำลังเผชิญอยู่ (Phuaphansawat, 2565)

ผู้เขียน

อาทิตย์ ภูบุญคง

นักวิจัย

ฝ่ายวิจัยและส่งเสริมวิชาการ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

เอกสารอ้างอิง

- แก๊งกิจ กิติเรียงลาภ. (2564). ยุคสมัยแห่งทุน: ข้อถกเถียงว่าด้วยมนุษยสมัยในโลกวิชาการมาร์กซิสต์. ใน Anthropocene: บทวิพากษ์มนุษย์และวิกฤตสิ่งแวดล้อมในยุคสมัยแห่งทุน. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- จักรกริช สังขมณี. (2565). All of Us Are Dead: ชอมบี้ บูลลี่ และ อุปสรรคของความรุนแรงในโรงเรียน. สืบค้น 30 ตุลาคม 2567 สืบค้นจาก <https://www.the101.world/all-of-us-are-dead/>
- ชนกพร ชูติภมรธรรม. (2565). ประวัติศาสตร์ชอมบี้ :จากศพคืนชีพด้วยมนตร์ดำ สู่สัญลักษณ์แห่งการวิจารณ์ทุนนิยม. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- สรวิศ ชัยนาม. (2563). เมื่อโลกซิมเคร่า :Mark Fisher โลกสั่งนิยมแบบทุน และลัตตาแลนด์ (สุชานาฏ จารุไพบูลย์ , แปล). กรุงเทพฯ: อิลลูมินชันส์ เอ็ดชันส์.
- Lauro, S. J., & Embry, K. (2008). A zombie manifesto: The nonhuman condition in the era of

- advanced capitalism. *boundary 2*, 35(1), 85-108.
- Lauro, S. J. (2017). Introduction: Wander and wonder in zombieland. *Zombie Theory: A Reader*, vii-xxii.
- Moore, J. W. (2015). *Capitalism in the Web of Life: Ecology and the Accumulation of Capital*. Verso.
- Moore, J. W. (Ed.). (2016). *Anthropocene or capitalocene?: Nature, history, and the crisis of capitalism*. Pm Press.
- Phuaphansawat, K. (2023). Zombie Apocalypse and the Crisis of Global Capitalism: Class, Precarious Work, and Environment. *Journal of Contemporary Asia*, 1-21.
- Saito, K. (2024). *Slow down: The degrowth manifesto*. Astra Publishing House.